

College van Burgemeester en Wethouders
van de gemeente Enschede,
p/a Hoofd afdeling Strategie & Beleid
De heer H.J.A. van Tubbergh,
Postbus 20
7500 AA Enschede

Uw kenmerk:
brief d.d. 13 oktober 2016 (J.K. Dijk) met kenmerk 1600090931

Hengelo, 2 november 2016

Geacht college,

Via bovenvermelde brief heeft uw college aan AkzoNobel gevraagd, middels het aanleveren van feitelijke informatie, een bijdrage te leveren aan het beantwoorden van raadsvragen over lekkages in het leidingnetwerk van AkzoNobel. In de bijlage bij deze brief hebben wij getracht zo goed mogelijk aan dat verzoek te voldoen.

Aangezien er momenteel diverse ondergrondse onderwerpen spelen die niet allemaal direct verband met elkaar houden, maken wij van de gelegenheid gebruik deze op een rij te zetten. Hierbij geven wij ook aan welke maatregelen AkzoNobel eerder heeft gecommuniceerd. Wellicht kan ook dit overzicht van de diverse onderwerpen uw college van dienst zijn bij het informeren van de Raad.

In feite gaat het om vier verschillende onderwerpen rondom zoutwinning:

1. **Het horizontale leidingnetwerk tussen zoutfabriek en boorterrein**
2. **Boringen op het boorterrein**
3. **Stabiliteit van cavernes**
4. **Strategische olieopslag door de Rijksoverheid**

Nadere toelichting per onderwerp

Ad 1. Het horizontale leidingnetwerk tussen zoutfabriek en boorterrein

Het leidingnetwerk dat, op ongeveer anderhalve meter diepte onder maaiveld ligt, wordt aan de hand van een lange termijn inspectie- en onderhoudsplan structureel verbeterd. Toch hebben zich de afgelopen jaren meerdere lekkages voorgedaan in en buiten de zoutfabriek van AkzoNobel. Dat betreuren wij zeer. Onze doelstelling is te komen tot nul incidenten en wij zijn vastbesloten om dit uiterlijk eind 2017 te

realiseren. Onze aanpak is erop gericht om de problemen die er zijn of zich hebben voorgedaan op te lossen en om extra voorzorgsmaatregelen te nemen om herhaling te voorkomen.

Concreet zijn / zullen door AkzoNobel de volgende maatregelen worden genomen:

Aanpak korte termijn

- Direct opruimen van eventueel gelekt water en/of pekkel
- Repareren van eventueel lek leidingwerk
- Vervangen van bomen en gewassen
- Vergoeden van gewasschade
- Versterkte monitoring: surveillance en peilbuizen
- Verscherpte procesalarmering op brakwaterleiding

Preventieve maatregelen:

- Netwerk versimpelen: afkoppelen ongebruikte leidingen
- Versneld inspectieprogramma: in 2017 afgerond
- Preventief vervangen van bochten, hulpstukken en leidingdelen
- 300 meter pekelleiding wordt vervangen.
- Herziening onderhouds- en vervangingsplan
- Gebruikmaking van de nieuwste materialen en technieken
- Delen van leidingnet geschikt maken voor druktesten om integriteit aan te tonen.
- Verbeterde brakwater-pompconfiguratie

Ad 2. Boringen op het boorterrein

Naar aanleiding van de lekkage bij een oude (inactieve) zoutwinningsput (B335) in de omgeving van Enschede, heeft AkzoNobel vier vergelijkbare boringen (B330, B336, B340 en B342) onderzocht. Nadat in deze vier putten lekken waren geconstateerd, is milieukundig onderzoek uitgevoerd om eventuele verontreinigingen in kaart te brengen.

Bij de vier boringen is olieverontreiniging vastgesteld. Daarnaast is bij de boringen 340 en 342 nabij de oppervlakte pekkel aangetroffen. De oorzaak hiervan is vooralsnog onbekend. Bij de boringen 330 en 340 is op 17 tot 38 meter diepte pekkel aangetroffen. Vervolgonderzoek moet uitsluiten of dit gerelateerd is aan de (natuurlijke) overgang van zoet naar brakwater. De uitkomsten hiervan – evenals de uitkomsten van de omvang van de olie lekkage – worden eind november verwacht.

Uitgevoerde risicobeoordelingen hebben uitgewezen dat er geen risico is voor de drinkwater- of andere grondwaterwinning.

AkzoNobel heeft verder de volgende maatregelen genomen en/of aangekondigd:

- Lek boring B335 en vier vergelijkbare boringen is gestopt met een plug; olie en pekkel is uit de boring gehaald
- Uitgevoerde risicobeoordelingen hebben uitgewezen dat er geen risico is voor de drinkwater- of andere grondwaterwinning
- Saneringsplan zal in overleg met het bevoegd gezag worden vastgesteld.
- Additioneel aantal van 29 inactieve boringen wordt onderzocht
- Een aantal, in overleg met SodM, geselecteerde actieve boringen wordt preventief getest om middels deze steekproef maximale zekerheid te verschaffen.

Ad 3. Stabiliteit van cavernes

Het vraagstuk van de stabiliteit van de zoutcavernes is een geheel op zichzelf staand vraagstuk en heeft niets te maken met de lekkage vraagstukken. De potentieel instabiele cavernes zijn allemaal bekend en worden door middel van sonartechnieken regelmatig gecontroleerd. Tot nu toe is er geen enkele vorm van instabiliteit waargenomen.

Een nieuwe, additionele monitoringstechniek zorgt ervoor dat wij het bewegen van cavernes eerder herkennen waardoor er meer tijd is om deze te stabiliseren. De combinatie van de reeds bestaande vulwijze van cavernes en de snellere monitoring zorgt voor een beheersbare situatie. Inmiddels zijn elf cavernes gestabiliseerd met de retourstroom uit de zoutwinning. Op dit moment is er geen urgentie om de overige zoutcavernes versneld te vullen. De Stuurgroep stabilisatie zoutcavernes¹ is op 31 augustus bijeen geweest. Afsproken is dat er criteria worden opgesteld waaraan een alternatieve vulstof, waarmee cavernes eventueel versneld gestabiliseerd kunnen worden, moet voldoen. Maatschappelijk draagvlak is daarvan een belangrijke.

Ad 4. Strategische olieopslag door de Rijksoverheid

De winning van zout en de strategische olie-opslag van het Rijk zijn twee totaal verschillende onderwerpen. Het is belangrijk te benadrukken dat het hier gaat om olie van het Rijk. Het is aan de minister om te bepalen of hij de opslag van dit deel van de nationale strategische olievoorraad wil continueren.

AkzoNobel hecht erg aan transparantie en aan een open dialoog met bewoners, politici en andere stakeholders. Op verzoek van bewoners en politici hebben wij recent een overzicht gepubliceerd van het aantal lekkages van de afgelopen jaren. Dit overzicht zal in november worden aangevuld naar aanleiding van de uitkomsten van lopende onderzoeken zodat er een volledig overzicht beschikbaar komt van informatie over de horizontale- en verticale lekkages. Daarnaast zullen wij op korte termijn een klankbordgroep opstarten waarin wij graag structureel en blijvend in gesprek gaan met omwonenden over onze activiteiten.

Tenslotte wil ik graag nogmaals namens AkzoNobel benadrukken dat wij de lekkages zeer betreuren. Deze zijn voor AkzoNobel onacceptabel. Belangrijkste nu is om daadkrachtig de problemen aan te pakken en alles te doen wat nodig is om herhaling te voorkomen.

Mochten er onduidelijkheden zijn, dan zal ik die met genoegen proberen te verhelderen.

Met vriendelijke groet,

Akzo Nobel Salt B.V.
Locatie Hengelo
Peter de Jong
locatiemanager

¹ In de Stuurgroep zijn de direct betrokken gemeenten, provincie, het ministerie en SodM vertegenwoordigd.

Bijlage Tabel beantwoording schriftelijke raadvragen lekkages AkzoNobel

Vraag	Beantwoording door
A. Totaaloverzicht lekkages	
1. Wij verzoeken om een totaaloverzicht van alle lekkages die zich vanaf de jaren 80 tot en met het heden hebben voorgedaan AkzoNobel komt, zoals gevraagd, in november met een totaaloverzicht van alle lekkages (horizontale leidingen, verticale leidingen en anderzins). De archieven met kwalitatief betrouwbare informatie gaan niet verder terug dan 1994.	AkzoNobel
B. Procedures	
2. Welke procedures gelden er indien een lekkage / incident wordt geconstateerd?	SodM
3. Heeft AkzoNobel altijd een meerjaren-onderhoudsplan gehad m.b.t. de leidingen en boorputten Tot 2014 was er sprake van correctief onderhoud in het horizontaal leidingennetwerk. Een gesprek met SodM heeft in dat jaar geleid tot een inspectieplan dat in 2015 is uitgevoerd en in 2016 vernieuwd, waarbij het preventief onderhoud verder is geïntensiveerd. Het leidingnetwerk dat, op ongeveer anderhalve meter diepte onder maaiveld ligt, wordt aan de hand van een lange termijn inspectie- en onderhoudsplan structureel verbeterd. Toch hebben zich de afgelopen jaren meerdere lekkages voorgedaan in en buiten de zoutfabriek van AkzoNobel. Dat betreft ook AkzoNobel zeer. De uitgesproken doelstelling is te komen tot nul incidenten en AkzoNobel is vastbesloten om dit uiterlijk eind 2017 te realiseren. De aanpak is erop gericht om de problemen die er zijn of zich hebben voorgedaan zo snel mogelijk op te lossen en om extra voorzorgsmaatregelen te nemen om herhaling te voorkomen. AkzoNobel heeft recent hiervoor een pakket aan maatregelen aangekondigd. <u>Het horizontale leidingnetwerk tussen zoutfabriek en boorterrein</u> Aanpak korte termijn • Direct opruimen van eventueel geëkt water en/of pekkel • Repareren van eventueel lek leidingwerk • Vervangen van bomen en gewassen • Vergoeden van gewasschade • Versterkte monitoring: surveillance en peilbuizen • Verscherpte procesalarmering op brakwaterleiding Preventieve maatregelen: • Netwerk versimpelen: afkoppelen ongebruikte leidingen	SodM AkzoNobel

1 Abandonneren is het verlaten van een put door middel van het aanbrengen van cement in de buitenbuis. Dit zorgt voor een afsluiting tussen caverne en maaiveld.

• Versneld inspectieprogramma: in 2017 afgerond • Preventief vervangen van bochten, hulpstukken en leidingdelen • 300 meter pekelleiding wordt vervangen. • Herziening onderhouds- en vervangingsplan • Gebruikmaking van de nieuwste materialen en technieken • Delen van leidingnet geschikt maken voor druktesten om integriteit aan te tonen. • Verbeterde brakwater-pompconfiguratie <u>Boringen op het boorterrein</u> • Lek boring B335 en vier vergelijkbare boringen is gestopt met een plug; olie en pekels is uit de boring gehaald • Uitgevoerde risicobeoordelingen hebben uitgewezen dat er geen risico is voor de drinkwater- of andere grondwaterwinning • Saneringsplan zal in overleg met het bevoegd gezag worden vastgesteld. • Additioneel aantal van 29 inactieve boringen wordt onderzocht • Een aantal, in overleg met SodM, geselecteerde actieve boringen wordt preventief getest om middels deze steekproef maximale zekerheid te verschaffen. Mogelijk worden deze aangevuld naar aanleiding van de uitkomsten van nog lopende onderzoeken naar zowel in- als actieve boringen.	
4. Waarom verlengde reactietermijn voor AkzoNobel bij incidenten?	SodM
5. Is er eerder onderzoek gedaan naar de korte- en langetermijneffecten van de Akzo-lekkages op omwonenden, landschap en milieu?	College B&W SodM
6. Bestaat er onderzoek naar de effecten van dergelijke lekkages in het algemeen?	College B&W SodM
C. Communicatie gemeente	
7. Op welke momenten is de gemeente (ambtelijk of bestuurlijk) door AkzoNobel, SodM, Ministerie of andere betrokken partijen geïnformeerd over lekkages in aan- en afvoerleidingen, boorputten, installaties, etc? • Wat heeft de gemeente / het college met die informatie gedaan en welke acties heeft de gemeente n.a.v. iedere melding / bekendmaking uitgevoerd? • Hoe zijn omwonenden en gemeenteraad over de regelmatige lekkages geïnformeerd? Indien raad en omwonenden niet (altijd) zijn geïnformeerd, waarom achtte het College dat niet nodig? (AkzoNobel heeft de gewoonte om direct betrokkenen zoals omwonenden en landeigenaren persoonlijk te informeren) • Wat zijn de redenen geweest voor het college om tot voor kort informatie over de regelmatige lekkages niet naar buiten te brengen?	College B&W College B&W College B&W College B&W

Graag een totaaloverzicht / feitenrelaas van alle momenten waarop de gemeente is geïnformeerd (ook als een lekkage bijvoorbeeld terloops ter sprake kwam in een overleg dat voor een ander onderwerp was belegd), met per moment een beschrijving van alle acties die n.a.v. die informatie door de gemeente zijn gevoerd alsmede de wijze waarop de gemeente belanghebbenden en gemeenteraad heeft geïnformeerd. (Hier bestaat binnen AkzoNobel geen overzicht van)	
8. Hoe verliep de interne informatievoorziening m.b.t. lekkages / incidenten tussen ambtelijke dienst en college? Wie werd het eerst geïnformeerd en wat gebeurde er intern met die informatie?	College B&W
9. Geeft de tot nu toe ontvangen informatie het college een voldoende beeld van de omvang en gevolgen van de problematiek? Zo nee, wat doet het college om dat inzicht wel te krijgen?	College B&W
D. Communicatie derden	
10. Welke afspraken waren en zijn er tussen gemeente en AkzoNobel / SodM over het melden van lekkages en andere incidenten, zowel de informatievoorziening richting de gemeente als richting omwonenden en andere belanghebbenden? AkzoNobel meldt incidenten onverwijld aan het bevoegd gezag (SodM) en informeert de gemeente en landeigenaren. Afhankelijk van de omvang van een lekkage/incident, worden ook nog andere stakeholders, zoals bijvoorbeeld Vereniging Behoud Tweekelo, Waterschap Vechtstromen en Vitens, geïnformeerd.	College B&W SodM AkzoNobel
E. Olieopslag in cavernes	
Tijdens informatiebijeenkomsten m.b.t. de (strategische) opslag van olie in zoutcavernes is door AkzoNobel en andere betrokken partijen stevast aangegeven dat dit absoluut veilig was. (Dat standpunt is onveranderd)	
11. In hoeverre was het college destijds al op de hoogte, of had het op de hoogte kunnen zijn, van de regelmatige lekkages?	College B&W
12. Waarom is tijdens de bijeenkomsten over de olieopslag nooit enige openheid van zaken gegeven m.b.t. de regelmatige lekkages, ondanks dat wel degelijk vragen zijn gesteld omtrent veiligheid en risico's? Voor de helderheid: de winning van zout en de strategische olieopslag van het Rijk zijn twee totaal verschillende onderwerpen. Strategische olieopslag in gebruikte cavernes en de lekkages hebben geen relatie. Op het moment van de genoemde bijeenkomsten was er nog niets bekend aangaande het lekken van afdekolie. Dit is pas voor het eerst aan de orde gekomen toen begin 2016 duidelijk werd dat de, tijdens de	AkzoNobel

grondwatermonitoring rond B335 in 2015, ontdekte olieverontreiniging afkomstig was uit de ondergrond en veroorzaakt was door lekkages van afdekolie vanuit B335. Anders dan bij Boring 335, wordt bij de olieopslag gebruik gemaakt van dubbele verbuizing. Ook de boorgaten worden uitgebreid getest en zodanig aangepast dat er een dubbele bescherming tegen lekkage is. Tenslotte worden uitgebreide state-of-the-art monitoringsmaatregelen ingesteld, waarmee de olie in de cavernes permanent in de gaten wordt gehouden. Dit alles maakt dat de gasolie veilig in cavernes kan worden opgeslagen.	
13. Indien het college op de hoogte was dat zich wel eens lekkages voordeden, waarom heeft het college die informatie toen niet met de raad en belanghebbenden gedeeld? (Zie hiervoor: er zijn geen lekkages in de strategische olieopslag)	College B&W
14. Welke mogelijkheden ziet het college om de vergunningen m.b.t. de olieopslag alsnog aan te vechten (en eventueel de olie weer op te laten pompen).	College B&W
15. Was het ministerie, als vergunningverlener van de olie-opslag, wel volledig op de hoogte van de regelmatige lekkages?	Ministerie van EZ
16. Gebruik van olie bij de reguliere zoutwinning. (Dit onderwerp staat niet in de juiste categorie, want heeft geen relatie met strategische olieopslag) Hoeveel liter afdekolie zit opgeslagen in alle (actieve en inactieve) cavernes tezamen? Afdekolie is niet opgeslagen. Het is een geaccepteerde en gebruikelijke mijnbouwhulpstof. Per cavernes wordt een olieboekhouding bijgehouden. Daaruit kan afgeleid worden dat het hierbij om circa 200m³, in totaal circa 19.000 m³, gaat. Wordt alle afdekolie na het uit productie nemen van een cavernes weer opgepompt, of blijft een deel achter? De olie die vanzelf naar het boorgat stroomt wordt afgetapt en een deel blijft achter tussen het veelal iets onregelmatig gevormde zoutdak en de pekels eronder. Indien er olie achterblijft, wat zijn hiervan de mogelijke (lange-termijn) gevolgen en risico's voor milieu en volksgezondheid? De afdekolie zit opgesloten onder ondoordringbare lagen en kan niet omhoog komen en in het milieu terecht komen. Er bestaat dus geen risico voor mens en milieu.	AkzoNobel AkzoNobel AkzoNobel

F. Zeggenschap over de ondiepe ondergrond	
17. Op welke manier(en) heeft de gemeente zeggenschap over activiteiten in de ondiepe ondergrond (zeg maar tot 10 meter beneden maaiveld)?	College B&W
18. Indien de gemeente hier enige zeggenschap heeft: hoe heeft de gemeente van deze zeggenschap gebruik gemaakt.	College B&W
G. Te nemen acties	
19. Welke acties gaat het College / de gemeente nemen om te zorgen voor: • Volledige openheid door AkzoNobel / SodM / Ministerie EZ over alle lekkages in het verleden, heden en toekomst.• Volledige en directe communicatie van AkzoNobel / SodM / Ministerie EZ m.b.t. alle toekomstige incidenten en over acties die worden ingezet om verdere lekkages te voorkomen.• Het zo veel mogelijk voorkomen van nieuwe lekkages.	College B&W College B&W College B&W
H. Vragen n.a.v. de gespreksverslagen	
De volgende vragen over de gespreksverslagen worden gesteld namens EnschedeAnders.nl, SP, GroenLinks en PvdA	
21. In het verslag van een gesprek op 2 mei 2013 staat geschreven dat toekomstige olieverontreinigingen boven de interventiewaarde zo snel als omstandigheden toelaten worden gesaneerd door AkzoNobel, maar dat dat "niet van toepassing is op de huidige historische situaties (boring 421)" • Wat is er gebeurd bij boring 421 en waarom hoefde daar (en bij andere historische situaties) niet te worden gesaneerd?	SodM
22. In een bijlage bij het hiervoor genoemde verslag, staat geschreven dat bij een aantal boringen die al ondergronds zijn afgesloten AkzoNobel geen eindonderzoek had uitgevoerd, terwijl dat wel moest worden gedaan. • Zijn deze onderzoeken alsnog uitgevoerd en zijn de betreffende landeigenaren daarvan in kennis gesteld? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat waren hiervan de conclusies? De verplichting tot het uitvoeren van een nulsituatie- en eindsituatie onderzoek is opgenomen in de vigerende WM vergunning (geldend vanaf 21 november 2005 en van toepassing op alle nieuwbouwboringen vanaf dat moment). De boringen waarnaar gerefereerd wordt in het verslag dateren allemaal van voor 2005.	SodM / AkzoNobel

23. In een verslag van een bijeenkomst met SodM en AkzoNobel dd 28 juli 2016, wordt geschreven dat men gaat 'proberen' de verontreiniging op te ruimen en men 'hoopt' dat de aanpak effectief is. Dat komt niet erg daadkrachtig en vertrouwenwekkend over. Na bestudering van het gespreksverslag van 28 juli 2016 kan geconcludeerd worden dat bovenstaande zinsneden niet terug te vinden zijn in het gespreksverslag.	AkzoNobel